

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ*

***

ΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΥΠΟ Κ. ΑΜΑΝΤΟΥ

Ὁ Ξενοφῶν Α. Σιδερίδης ἐγεννήθη εἰς τὸ Σκούταρι τοῦ Βοσπόρου τὸ 1851 ἐξ οἰκογενείας καταγομένης ἐκ Καρπενησίου, ἣ ὁποία ἀνέδειξε καὶ τὸν ἐθνικὸν εὐεργέτην Σπυρίδωνα Σιδερίδην, γενναῖον χορηγὸν τῶν Ἑθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς καὶ τοῦ Ἑθνικοῦ Στόλου.

Καὶ ὁ Ξενοφῶν Σιδερίδης, ὅπως καὶ ὁ ἀδελφός του Σπυρίδων, ἀνέπτυξε μεγάλας οἰκονομικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀλλὰ ταχέως ἀφωσιώθη καὶ εἰς τὰ γράμματα καὶ ὑπηρέτησε μετὰ μεγάλης πρωτοτυπίας τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην. Εὐρυτάτη γνώσις εὐρωπαϊκῶν καὶ ἀνατολικῶν γλωσσῶν καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου κτηθεῖσα μοναδικὴ βιβλιοθήκη ἐβοήθησαν τὰς μελέτας τοῦ Ξενοφῶντος Σιδερίδου, τὰς περὶ τὴν τοπογραφίαν Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικὴν ἱστορίαν τῶν βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν χρόνων. Αἱ περισσότεραι τῶν μελετῶν αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου καὶ εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦ Πατριαρχείου, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν, προσφέρουσι δὲ πάντοτε ἀγνώστους εἰδήσεις ἐκ νέων ἐπιγραφῶν ἢ ἄλλων κειμένων ἢ διορθοῦσιν ἐσφαλμένας γνώμας, ὅπως π. χ. ἡ ἐπανόρθωσις ἀφηγήσεως γεγονότων τινῶν ἐπὶ Ἡρακλείου. Τῶν μελετῶν τούτων συνυποβάλλω λεπτομερεῖ κατὰλογον.

Ὁ Σιδερίδης διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη πρόεδρος τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπι-

* Συνεδρία τῆς 14 Νοεμβρίου 1929.

τροπῆς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου, μέλος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ρωσικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ρωσικῆς Ἀκαδημίας Πετροπόλεως. Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων καὶ ἐλαχίστων Ἑλλήνων ἐπιστημόνων, οἱ ὅποιοι ἐκαλλιέργησαν μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας τὰς ἱστορικὰς ἐπιστήμας ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐνεργαρίζον τὸν ἑλληνισμόν καὶ ἐπιστημονικῶς εὐπρόσωπον ἀπέναντι τῶν ξένων ἰδρυμάτων, τοῦ Ρωσικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ τῶν ἄλλων.

Ὁ Σιδερίδης ὑπῆρξεν ἀγνὸς καὶ ἀνεπίδεικτος ἐργάτης ὃχι μόνον τῆς ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ τῆς κοινωνικῆς προόδου. Ἀθορύβως πάντοτε ὑπηρετεῖ καὶ τὴν φιланθρωπίαν καὶ ἐβοήθει τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην αὐτῆς κοινωνικοῦς σκοποῦς.

Ἐκ τῶν τελευταίων ὑπηρεσιῶν τοῦ Σιδερίδου ὑπῆρξεν ἡ συνεργασία του μὲ τὸν μακαρίτην Καθολικὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν *Louis Petit* καὶ τὸν κ. *Jugie* πρὸς ἔκδοσιν εἰς ἑπτὰ τόμους τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου πατριάρχου Γενναδίου Σχολαρίου. Μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν δύο τόμοι, συνεισέφερε δὲ πρὸς τοῦτο ὁ Σιδερίδης καὶ γενναίαν χρηματικὴν συνδρομήν.

Ἡ νεαρὰ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐκτιμῶσα τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ κοινωνικὴν ἐργασίαν τοῦ Σιδερίδου κατέλεξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἀντεπιστελλόντων μελῶν τῆς τὸν παρελθόντα Ἰούνιον (1929). Ὁ αἰφνίδιος θάνατος τοῦ γεραοῦ ἀνδρὸς κατὰ τὴν 15^{ην} Αὐγούστου ἐ. ἔ. (1929) ἐπέβαλεν ἡμῖν ἀντὶ τῆς ὑποδοχῆς του νὰ ἀφιερῶσωμεν τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις εἰς τὴν μνήμην του.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

1. Ναὸς ἱερομάρτυρος Αὐτονόμου, *Περιοδικὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου*, 17, 1886. Παράρτ. Ἀρχαιολογικόν, σ. 122 - 124.
2. Βυζαντινὰ ἐπιτύμβια ἐν Χρυσοπόλει, *αὐτόθι*, σ. 125 - 126.
3. Περὶ τοῦ Δαματρός τῶν Βυζαντινῶν, *αὐτόθι*, σ. 126 - 134.
4. Περὶ τῆς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ Νικοπόλεως, *αὐτόθι*, σ. 134 - 143.
5. Περὶ τοῦ Δαματρός τῶν Βυζαντινῶν, τανῦν Ἀλῆμ-Δάγ, *Περιοδ. τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου*, 19, 1891, Παράρτημα Ἀρχαιολογικόν, σ. 15 - 24.
6. Βυζαντινὰ Ἐπιγραφαί, *αὐτόθι*, σ. 24 - 27.
7. Βυζαντινὰ ἐπιγραφαί, *Περιοδ. τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλ. Φιλολ. Συλλ.*, 20 - 22, 1892, Παράρ. Ἀρχαιολ., σ. 17 - 19.
8. Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τῆς Παμμακαρίστου καὶ τῶν κτητόρων αὐτῆς, *αὐτόθι*, σ. 19 - 32.

9. Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τοῦ Σωτήρος τοῦ Φιλανθρώπου, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια*, 1897, σ. 234-236, κ. ἄ. 1898, σ. 4-6 καὶ 10-11.
10. Λίβυσσα, Δακίβυζα, Γκέπουζα, *Περιοδικὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου*, 27, 1900, σ. 264-287.
11. Ἐπανόρθωσις ἀφρηγήσεως γεγονότων τινῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἡρακλείου, *αὐτόθι*, 28, 1904, σ. 98-118.
12. Παρατηρήσεις εἰς τὴν πραγματείαν τοῦ κ. Ἀθ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως «Ναοὶ οἱ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὰ 1593 καὶ 1904», *αὐτόθι*, σ. 126-145.
13. Παρατηρήσεις καὶ προσθήκαι εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐν Χάλκῃ ἱερᾶς μονῆς τῆς Θεοτόκου, *αὐτόθι*, 29, 1907, σ. 121-132.
14. Περὶ τῶν ἐν Γαλατῇ ἁγιασμάτων, *αὐτόθι*, σ. 241-248.
15. Αἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει κινστέρναι τοῦ Ἀετίου καὶ τοῦ Ἀσπαρος, *αὐτόθι*, σ. 249-265.
16. Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τῆς Παμμακαρίστου δευτέραι ἔρρυναι, *αὐτ.*, σ. 265-273.
17. Ἐλεγχος τῆς ἐκδόσεως ὑπὸ τοῦ Louis Petit τῆς περὶ τῶν προνομίων τοῦ μητροπολίτου Τραπεζοῦντος συνοδικῆς πράξεως τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Νικηφόρου τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου (1260), *Νέα Σιών*, 6, 1907, σ. 707-745.
18. Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου θάνατος, τάφος καὶ σπάθη, *Μελέτη*, 1908, σ. 65-78 καὶ 129-146.
19. Περὶ τινος ἀντιγράφου τοῦ Νομοκανόνος τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ, *Περιοδικὸν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλλ. Φιλολ. Συλλόγου*, 30, 1908, σ. 182-205.
20. Ἀκρίτας, *αὐτόθι*, 31, 1909, σ. 96-101.
21. Βασίλειος Ποστέλνικος, *αὐτόθι*, σ. 101-107.
22. Τοπογραφικὰ τοῦ μεγάλου Παλατίου καὶ τοῦ Ἱπποδρόμου, *αὐτόθι*, σ. 107-112.
23. Βυζαντινὴ ἐπιγραφὴ ἐν Ἀριτσού, *αὐτόθι*, 32, 1911, σ. 119-131.
24. Ἐπιτύμβια ἐξ Ἀργυρουπόλεως (Φουντουκλῆ), *αὐτόθι*, σ. 132-133.
25. Γαβριὴλ Σεβήρου Ἱστορικὴ ἐπιστολή, *Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος*, 11, 1913, σ. 5-34.
26. Γενναδίου Σχολαρίου Κανὼν εἰς Γρηγόριον Παλαμᾶν, *Γρηγόριος Παλαμᾶς*, 5, 1921, σ. 137-142.
27. Ἡ πρὸς Βοεμouς ἐπιστολὴ τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1452, *Νέος Ποιμήν*, 5, 1923, σ. 98-108.
28. Μανουὴλ Ὀλοβόλου ἐγκώμιον εἰς τὸν αὐτοκράτορα Μιχαὴλ Η' τὸν Παλαιολόγον, *Ἐπετηρὶς τῆς Ἐταιρείας τῶν Βυζαντινῶν Σπουδῶν*, 3, 1926, σ. 168-191.
29. Τὰ περὶ ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν γράμματα τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, *Γρηγόριος Παλαμᾶς*, 10, 1926, σ. 52-64.
30. Μιχαὴλ Ψελλοῦ λόγος ἐπὶ τῷ ἐν Βλαχέρναις γεγονότι θαύματι, *Ὁρθοδοξία Κωνσταντινουπόλεως*, 1928, σ. 508-519, 539-548.
31. Ἐπιστολαὶ τοῦ 16 αἰῶνος, *Χιακὰ Χρονικά*, 6, 1926, σ. 185-192.
32. Ἡ Ἠπειρωτὶς οἰκογένεια Ρερῆ (1448-1609), *Ἠπειρωτικὰ Χρονικά*, 3, 1928, σ. 160-168.
33. Κορτήσιος Βρανᾶς ὁ Ἠπειρώτης, *Ἠπειρωτικὰ Χρονικά*, *αὐτόθι*, σ. 249-271.
34. Μονὴ Καλλίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, *Ὁρθοδοξία*,
35. Γεωργίου Σχολαρίου τὰ εὗρισκόμενα, 1-2, 1928-29, τῇ συμπράξει τοῦ Louis Petit καὶ Jugie.